

บทความทั่วไป

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสื่อสารในการเรียน การสอนภาษาอังกฤษ

ชลาริป์ ชาญชัยฤกษ์

วิลกา เอ็ม ริเวอร์ส์ นักวิชาการชั้นนำด้าน
การสอนภาษาอังกฤษและภาษาอื่น ๆ ของสหรัฐ
กล่าวว่า 'ความรู้ที่จะช่วยให้ผู้สอนสามารถเข้าใจผู้
เรียนและเข้าใจถึงลักษณะการเรียนรู้ของพวกเขา
มีแพร่หลายอยู่ในสาขาวิชาต่าง ๆ' ไม่ว่าจะเป็น
จิตวิทยา สังคมศาสตร์ มนุษยวิทยา ภาษาศาสตร์
และอื่น ๆ

นิเทศศาสตร์หรือศาสตร์แห่งการสื่อสาร ซึ่ง
หมายถึงการสื่อสารทุกรูปแบบของมนุษย์ก็เป็น
อีกสาขาหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน
ภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เพราะการเรียนการสอนนั้นถือ
เป็นการสื่อสารรูปแบบหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ
สอนหรือให้การศึกษา เมื่อเป็นเช่นนี้ การนำความ
รู้ด้านการสื่อสารมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน
ภาษาอังกฤษก็จะช่วยให้การเรียนการสอนนั้นเกิด
สัมฤทธิ์ผลมากขึ้น

เดวิด เค เบอร์โล ได้อธิบายถึงแบบจำลอง
กระบวนการสื่อสารซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในนามของ
SMCR Model ว่าประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ

4 ประการคือ ผู้ส่งสาร (source) สาร (message) สื่อ
(channel) และผู้รับสาร (receiver) ซึ่งในแง่ของการ
เรียนการสอนภาษาอังกฤษทั่วไป ผู้ส่งสารก็คือ
อาจารย์ผู้สอน สารก็คือเนื้อหาวิชาที่สอน สื่ออาจ
เป็นคำพูด อากัปกริยาท่าทางหรือสื่อการสอนต่าง ๆ
เช่น สไลด์ รูปภาพ วิดีโอ ฯลฯ ส่วนผู้รับสารก็คือ
ผู้เรียน

ในกระบวนการสื่อสารนั้น นอกจากองค์ประ-
กอบแต่ละส่วนจะมีความสัมพันธ์และมีผลกระทบซึ่ง
กันและกันแล้ว ยังเป็นตัวกำหนดประสิทธิผลของ
การสื่อสารด้วย เช่นเดียวกับการเรียนการสอนภาษา
อังกฤษ หากผู้ส่งสารหรือผู้สอนมีความรู้ในเรื่องที่
สอนดี แต่สื่อที่ใช้ไม่เหมาะสม หรือผู้เรียนขาด
ความพร้อมในการเรียนแล้ว สัมฤทธิ์ผลของการ
เรียนการสอนก็จะด้อยลงไป ในทำนองเดียวกัน
หากสารหรือบทเรียนขาดความชัดเจนหรือผู้สอนไม่
มีการเตรียมสอนที่ดีพอ การเรียนการสอนก็จะไม่
เกิดสัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร ถึงแม้ว่าสื่อและผู้รับจะมี
ประสิทธิภาพดีก็ตาม สรุปก็คือการสื่อสารหรือการ
เรียนการสอนจะมีประสิทธิผลมากที่สุด ก็ต่อเมื่อ

ทุกองค์ประกอบมีประสิทธิภาพสูงสุด และสิ่งที่เป็นตัวกำหนดประสิทธิภาพขององค์ประกอบแต่ละอันก็คือปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ปัจจัยของผู้ส่งสาร

ในส่วนของผู้ส่งสาร ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการสื่อสารมี 4 ประการคือ

1. **ทักษะในการสื่อสาร** หมายถึงความสามารถ ความชำนาญในการสื่อสารซึ่งได้แก่ทักษะในการอ่าน พูด ฟัง เขียน ตลอดจนอกากัปกริยาท่าทางและการใช้เหตุผลในกรณีของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ผู้สอนที่มีทักษะในด้านการสอนดี ย่อมจะเลือกใช้คำง่าย ๆ ที่แสดงความหมายได้ชัดเจนหรือมีการยกตัวอย่างประกอบเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น ส่วนการใช้โอกาปกิริยาท่าทางต่าง ๆ นั้น นอกจากจะใช้เพื่อประกอบคำพูดแล้ว ผู้สอนยังอาจใช้อากัปกริยาในการอธิบายคำศัพท์บางคำแทนคำพูดได้อย่างดี โดยเฉพาะคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องอากัปกริยาอาการต่าง ๆ เช่น เมื่อต้องการอธิบายคำว่า suffocate ในความหมายว่า หายใจไม่ออก ผู้สอนก็อาจเอามือจับที่คอและทำท่าหายใจไม่ออกแทนการอธิบายด้วยคำพูดที่อาจจะสื่อความหมายหรือสร้างภาพพจน์ให้แก่ผู้เรียนได้ไม่ชัดเจนเท่า

2. **ทัศนคติ** คือท่าทีหรือความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประการคือ

2.1 **ทัศนคติต่อตนเอง** ผู้ส่งสารที่มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง มีความมั่นใจและเชื่อมั่นว่าตนเองมีความสามารถมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการสื่อสาร ในทำนองเดียวกันผู้สอนที่มีความรู้และมีการเตรียมการสอนมาอย่างดีจะก้าวเข้าไปในชั้นเรียนด้วยความมั่นใจและสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 **ทัศนคติต่อเรื่องที่จะสื่อสาร** ผู้ส่งสารหรือผู้สอนที่มีทัศนคติที่ไม่ดีหรือไม่ชอบบทเรียนที่

ตนจะต้องสอน อาจเกิดความเบื่อหน่ายหรือขาดความกระตือรือร้นที่จะสอน ในทางตรงกันข้าม ผู้สอนที่ชื่นชอบในบทเรียนของตนก็จะมี ความสบายใจและทุ่มเทให้แก่การสอนอย่างจริงจังแทนที่จะสอนเพียงแคให้ผ่านไปวัน ๆ

2.3 **ทัศนคติต่อผู้รับสาร** เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการสื่อสารของผู้ส่งสารต่อสารและ ต่อปฏิกริยาของผู้รับสาร บอกแมน เจเอฟ และบอกแมน วีเอ็มได้เสนอทฤษฎี เกี่ยวกับทัศนคติของผู้สอนต่อผู้เรียนไว้ 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎี X และทฤษฎี Y

ในทฤษฎี X ผู้สอนเชื่อว่าผู้เรียน (1) ไม่ชอบและพยายามหลีกเลี่ยงการเรียน (2) ต้องได้รับการกระตุ้น ควบคุม ชี้แนะและล่อด้วยคะแนนเพื่อให้บรรลุความสำเร็จและเป้าหมายทางการศึกษา (3) ชอบที่จะได้รับการชี้แนะ พยายามหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ ไม่ค่อยมีความทะเยอทะยานและต้องการความมั่นคงเหนือสิ่งอื่นใด

ส่วนทฤษฎี Y ผู้สอนเชื่อว่าผู้เรียน (1) มองกิจกรรมด้านร่างกายและความคิดว่าเป็นเรื่องธรรมดาเช่นเดียวกับการเล่นและการพักผ่อน(2) ชอบควบคุมและชี้แนะตนเอง (3) พยายามบรรลุถึงวัตถุประสงค์เพื่อรางวัลแห่งความสำเร็จ (4) ยอมรับและแสวงหาความรับผิดชอบ (5) ใช้จินตนาการ ความริเริ่มและความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา

ในกรณีที่ผู้สอนมองผู้เรียนตามทฤษฎี X ลักษณะการสอนก็อาจเป็นในลักษณะของ teacher-centered classroom ซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้ควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน การเรียนการสอนแบบนี้จึงมักออกมาในลักษณะที่ผู้สอนยืนพูดหรืออธิบายอยู่หน้าชั้น ขณะที่ผู้เรียนจะนั่งฟัง

หรือคอยตอบคำถามของผู้สอนเป็นครั้งคราว ดังนั้น การเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบนี้ จึงไม่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ ในลักษณะเดียวกับที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนจึงมักจะเกิดความเบื่อหน่าย และไม่สนใจในบทเรียนเท่าที่ควร

ในทางตรงกันข้าม ผู้สอนที่มองผู้เรียนตาม ทฤษฎี Y จะจัดการเรียนการสอนของตนในลักษณะ student-centered classroom โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้มีปฏิริยาตอบโต้กันมากขึ้น ส่วนผู้สอนก็จะ เปลี่ยนบทบาทจากผู้ควบคุมมาเป็นผู้ให้คำแนะนำ หรือผู้คอยช่วยเหลือ การเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบนี้จะทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาส 'คิด' ด้วยตนเองมากขึ้น และได้นำทักษะตลอดจนความรู้ ความคิดเห็นที่สั่งสมอยู่ในตัวของเขามาออกมาใช้ ผู้เรียนจะเกิดความสนใจในการเรียนเพราะตนมีส่วนร่วมในบทเรียนและกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น

3. ความรู้ ประสิทธิภาพของการสื่อสารขึ้นอยู่กับความรู้ 2 ประเภท คือ

3.1 ความรู้เรื่องที่จะสื่อสาร หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของเรื่องที่จะสื่อสาร ซึ่งในทางการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ หมายถึงความรู้ความเข้าใจในตัวบทเรียนหรือเรื่องที่ สอนนั่นเอง

3.2 ความรู้เรื่องกระบวนการสื่อสาร ผู้ส่งสารหรือผู้สอนที่มีประสิทธิภาพต้องมีความสามารถในการที่จะวิเคราะห์ตัวเอง บทเรียน สื่อการเรียน การสอน และผู้เรียนเป็นอย่างดี

4. สถานภาพในสังคมและวัฒนธรรม สถานภาพในสังคมและวัฒนธรรม จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดวัตถุประสงค์ การสร้างสาร ความหมาย การเลือกใช้สื่อและการเลือกผู้รับสารของผู้ส่งสารเช่น ผู้สอนภาษาอังกฤษที่มีพื้นความรู้ด้านนิเทศศาสตร์

อาจจะมีความเข้าใจถึงความต้องการของนิสิตคณะ นิเทศศาสตร์ในการเรียนภาษาอังกฤษ และสามารถ เลือกเนื้อหาบทเรียนและสื่อที่เหมาะสมกับความสนใจ ของผู้เรียนกลุ่มนี้ได้ดี

ปัจจัยของผู้รับสาร

เช่นเดียวกับผู้ส่งสาร ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพ ของการสื่อสารในส่วนของผู้รับมี 4 ประการคือ

1. ทักษะในการสื่อสาร ในการรับสารหรือในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการอ่าน ฟังและคิด ไม่เช่นนั้นก็จะไม่สามารถเข้าใจบทเรียนหรือสิ่งที่ผู้สอนพูดได้ ตัวอย่างเช่น ผู้สอนบางคนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการเรียนการสอนอาจประสบกับปัญหาเรื่องผู้เรียน ไม่เข้าใจในสิ่งที่ตนพูด ทั้งนี้ สาเหตุส่วนหนึ่งก็ อาจจะมาจากการใช้ภาษาที่ผู้เรียนไม่เข้าใจคำศัพท์ โครงสร้างประโยค สำนวนและสแลงต่าง ๆ ที่ผู้สอนใช้ ดังนั้นผู้สอนอาจแก้ปัญหาโดยการพูดซ้ำประโยค นั้น ๆ หรือใช้คำศัพท์ที่ผู้เรียนคุ้นเคยแทนคำศัพท์ที่ ผู้เรียนไม่รู้จัก

2. ทักษะการรับรู้ ปัจจัยด้านทัศนคติของผู้รับสาร แบ่งออกเป็น 3 ประการคือ

2.1 ทัศนคติต่อตนเอง ผู้รับสารหรือผู้เรียนที่มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง มีความเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถจะเรียนภาษาอังกฤษได้ดีมีโอกาสที่จะ ประสบความสำเร็จได้มากกว่าผู้เรียนที่คอยแต่เฝ้า คิดว่าตนเองไม่เก่งด้านภาษา และจะไม่มีวันเรียนได้ ดีเหมือนคนอื่น ๆ

2.2 ทัศนคติต่อสาร ผู้เรียนที่ไม่เห็น ความสำคัญของสารหรือบทเรียนว่าจะเป็นประโยชน์ แก่ตนเองก็จะไม่ให้ความสนใจแก่บทเรียนนั้น เช่นนักศึกษาที่เรียนด้านบริหารธุรกิจอาจเกิดความ

เป็อนนำยที่ต้งเรียนวรรณกรรมภาษาอังกฤษ เช่น "The Good Earth" ของเพิร์ล เอส บัค เพราะคิดว่าเรียนไปก็ไม่ได้ใช้ประโยชน์สู้อเวลาไปอ่านบทความเกี่ยวกับธุรกิจในนิตยสารไทม์ นิวส์วีคหรือฟอร์จูนจะได้ประโยชน์มากกว่า

2.3 *ทัศนคติต่อผู้ส่งสาร* ผู้เรียนที่มีความศรัทธา มีความเชื่อถือในความรู้ความสามารถของผู้สอนก็จะเกิดความสนใจในการเรียน ในขณะที่ผู้เรียนที่ไม่นิยมชมชอบในตัวผู้สอนก็อาจจะขาดความกระตือรือร้นในการเรียนหรือเกิดความเบื่อหน่ายที่จะมาเข้าชั้นเรียน

3. *ความรู้* ความรู้ของผู้รับสารแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

3.1 *ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาของสาร* ในการเรียนภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัย ผู้เรียนจะต้องมีพื้นความรู้ภาษาอังกฤษในระดับหนึ่ง ซึ่งเพียงพอที่จะช่วยให้เขาสามารถเข้าใจบทเรียนที่มีความซับซ้อนมากขึ้นได้ เช่นมีความรู้ด้านคำศัพท์หรือไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพียงพอที่จะอ่านเนื้อเรื่องหรือฟังผู้สอนได้เข้าใจตามสมควร

3.2 *ความรู้เรื่องกระบวนการสื่อสาร* นอกจากความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาของสารแล้ว ผู้รับสารหรือผู้เรียนจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารด้วย การสื่อสารจึงจะมีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น

4. *สถานภาพในสังคมและวัฒนธรรม* บทบาทความเชื่อ วัฒนธรรม ค่านิยม ฯลฯ ของผู้รับสารมีอิทธิพลต่อการรับสาร และการตีความหมายของผู้รับสารซึ่งมีผลกระทบต่อประสิทธิผลของการสื่อสารด้วย เช่นผู้เรียนที่มีพื้นความรู้ด้านวิทยาศาสตร์จะสามารถอ่านบทความด้านวิทยาศาสตร์ได้เข้าใจง่ายกว่าผู้เรียนที่มีพื้นความรู้ทางศิลปะ

ปัจจัยของสาร

ปัจจัยที่มีส่วนกำหนดประสิทธิภาพของสาร ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิผลของการสื่อสารมี 3 ประการคือ

1. *รหัสสาร* สารที่ผู้ส่งสารส่งออกไปเพื่อถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ความต้องการ ข่าวสาร และวัตถุประสงค์ของตนนั้นจะต้องอาศัยรหัส (code) เป็นเครื่องมือถ่ายทอดให้ปรากฏ ภาษาเป็นตัวอย่างหนึ่งของรหัสในการสื่อสาร

2. *เนื้อหาสาร* เนื้อหาสารหมายถึงสิ่งที่เป็นสาระเรื่องราวของสารซึ่งถ่ายทอดความคิด เจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร เช่น บทเรียนวิชาการแปล 1 สำหรับนิสิตคณะนิเทศศาสตร์ อาจประกอบด้วยบทย่อย ๆ 4 บท ได้แก่ ปัญหาในการแปลภาษาอังกฤษเป็นไทย ปัญหาในการแปลด้านวัฒนธรรมและศัพท์ การแปลข่าว และการแปลโฆษณา

3. *การจัดสาร* การจัดสารคือการตัดสินใจของผู้ส่งสารในการเลือกและเรียบเรียงรหัสและเนื้อหาสารตัวอย่างเช่น ในการสอนวิชาการอ่านภาษาอังกฤษผู้สอนบางคนอาจจะบอกความหมายของคำศัพท์บางคำให้แก่ผู้เรียนก่อนที่จะให้ผู้เรียนอ่านเนื้อเรื่องนั้น ๆ แล้วจึงทำแบบฝึกหัด ขณะที่ผู้สอนคนอื่นอาจเลือกที่จะสรุปเนื้อเรื่องย่อ ๆ ให้ผู้เรียนฟังก่อนที่จะลงมืออ่าน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกหัดเดาความหมายของคำศัพท์จากบริบท แล้วจึงลงมือทำแบบฝึกหัด

จะเห็นได้ว่าผู้ส่งสารแต่ละคนย่อมมีวิธีการในการจัดสารไม่เหมือนกัน สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการจัดสารของผู้ส่งสารคือ

3.1 *บุคลิกภาพและลีลาของผู้ส่งสาร* ผู้ส่งสารหรือผู้สอนแต่ละคนจะมีลีลาในการจัดสารที่ต่าง

กันไป ดังจะเห็นได้ว่าผู้สอนบางคนอาจชอบเน้น ไวยากรณ์ บ้างก็เน้นคำศัพท์ขึ้นอยู่กับความรู้ ความถนัด ความสนใจ ฯลฯ ของแต่ละคน

3.2 ผู้รับสาร ในการจัดสารนั้นผู้ส่งสารจะต้องคำนึงถึงผู้รับสารของตนอยู่เสมอว่าเป็นใคร มีลักษณะอย่างไร มีความสนใจในเรื่องอะไร มีพื้นความรู้อย่างไร เพื่อผู้ส่งสารจะได้จัดสารให้เหมาะกับผู้รับสาร ในทำนองเดียวกัน การจัดบทเรียนหรือกิจกรรมสำหรับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษนั้น ย่อมต้องคำนึงว่าผู้เรียนเป็นใครและมีวัตถุประสงค์อะไรในการเรียน เช่นเพื่อใช้งาน เพื่อท่องเที่ยว เพื่ออ่านงานเขียนประเภทต่าง ๆ เพื่อศึกษาต่อ ฯลฯ การสามารถจัดบทเรียนหรือกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการหรือความสนใจของผู้เรียนได้ ย่อมทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิผลในการเรียนภาษาอังกฤษ

ปัจจัยของสื่อ

สื่อเป็นตัวเชื่อมผู้ส่งสารกับผู้รับสารเข้าด้วยกัน การเลือกใช้สื่อย่อมสามารถจะเพิ่มหรือลดประสิทธิผลของการสื่อสารได้ สำหรับสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนได้แก่ คำพูด วัสดุ อุปกรณ์ฉายแผ่นใส ขำม สีระ กระดานดำ ภาพวาด ภาพถ่าย ฯลฯ ในการเลือกสื่อการสอนผู้สอนควรคำนึงถึงลักษณะของเนื้อหาบทเรียนและผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่หลักการโดยทั่วไปคือ ผู้สอนควรเลือกสื่อที่สามารถนำสารไปสู่ประสาทสัมผัสได้แก่ การเห็น การได้ยิน การสัมผัส การได้กลิ่นและการลิ้มรสให้ได้มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากว่ายิ่งผู้สอนใช้สื่อที่สามารถนำสารไปสู่การรับรู้ของผู้เรียนได้มากเท่าใด โอกาสที่ผู้เรียนจะเข้าใจสารหรือเนื้อหาบทเรียนก็จะมีมากยิ่งขึ้น และยิ่งถ้าผู้เรียนได้มีโอกาสลองปฏิบัติหรือเข้าไปมีส่วนร่วมใน

สารนั้นด้วยตนเอง เขาก็จะสามารถเข้าใจบทเรียนนั้น ๆ ลึกซึ้งขึ้น ดังสุภาษิตจีนที่ว่า 'ฉันได้ฟัง ฉันจะลืม, ฉันได้เห็น ฉันจะจำได้, ฉันได้ลงมือทำ ฉันจะเข้าใจ' ตัวอย่างเช่น ในการสอนเกี่ยวกับเรื่องการบอกทิศทาง ผู้สอนอาจฉายวิดีโอที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติกำลังขอให้นักศึกษาผู้หนึ่งอธิบายเส้นทางไปสถานทูตแก่ตนเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฟังและเห็นภาพการใช้ภาษาในสถานการณ์จริง จากนั้นผู้สอนอาจจะอธิบายเพิ่มเติมหรือสรุป ลักษณะทั่วไปของภาษาที่ใช้ในการบอกทิศทางให้ผู้เรียนฟังอีกครั้งก่อนที่จะให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองใช้ภาษาที่เรียนในสถานการณ์สมมติหรือสถานการณ์จริงถ้าโอกาสอำนวย

นอกจากนี้จากองค์ประกอบสำคัญทั้ง 4 แล้ว ข้อมูลป้อนกลับจากผู้รับสาร เป็นส่วนที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งของกระบวนการสื่อสาร ปฏิบัติเหล่านี้ทำให้ผู้ส่งสารทราบได้ว่าผู้รับสารได้รับสารที่เขาส่งไปถูกต้องหรือไม่อย่างไร ทำให้ผู้ส่งสารสามารถแก้ไขและปรับสารของตนได้ทันการในกรณีที่สารที่ถูกส่งไปไม่ตรงกับความต้องการของผู้รับสาร หรือในกรณีที่ผู้รับสารตีความหมายของสารผิดไป เช่น ขณะที่ผู้สอนกำลังสอนอยู่นั้น ผู้สอนอาจป้อนคำถามเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนเป็นระยะ หรืออาจสังเกตดูจากอากัปกริยาหรือสีหน้าของผู้เรียนว่าเข้าใจในบทเรียนหรือไม่เพียงใด ในกรณีที่ผู้เรียนเกิดไม่เข้าใจหรือเข้าใจบทเรียนผิด ผู้สอนก็อาจต้องอธิบายหรือยกตัวอย่างเพิ่มเติม หรือถ้าผู้สอนสังเกตเห็นว่าผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายในกิจกรรมที่กำลังทำอยู่ ผู้สอนอาจจะปรับหรือเปลี่ยนกิจกรรมนั้นให้บรรยากาศการเรียนการสอนดีขึ้น

กล่าวโดยสรุป ถึงแม้ว่าการสอนภาษานั้นส่วนหนึ่งจะเป็นศิลปะที่ต้องอาศัยความสามารถส่วนตัวของผู้สอนตลอดจนความเข้าใจในธรรมชาติของผู้เรียน

แต่โดยหลักใหญ่มันเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์
แขนงอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นผู้สอนจึงควรเปิดตัวเองให้
กว้างเพื่อรับเอาความรู้ แนวคิดและเทคนิคจาก

แขนงวิชาอื่น ๆ มาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่การเรียน
การสอนของตน ทั้งนี้ก็เพื่อให้การเรียนการสอนนั้น
เกิดสัมฤทธิ์ผลสูงสุดสมดังเจตนารมณ์ที่ตั้งใจไว้

บรรณานุกรม

- บรมะ สตะเวทิน *หลักนิเทศศาสตร์* กรุงเทพมหานคร : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2526.
 รจิตลักษณ์ แสงอุไร *นิเทศศาสตร์เบื้องต้น* กรุงเทพมหานคร : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 2530.
 Bockman JF and Bockman VM. *The Management of Individual Programmes*. 1972.
 Kenneth C. *Toward a Philosophy of Second-Language Learning and Teaching*. Boston : Heinle & Heinle Publishers,
 Inc. 1980.
 Kenneth C. *Readings on English as a Second Language*. Boston : Little, Brown and Company, 1980.
 Rivers W. *Communicating Naturally in a Second Language*. Cambridge University Press, 1983.